

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ”
(для спеціалістів, магістрів)

МАУП

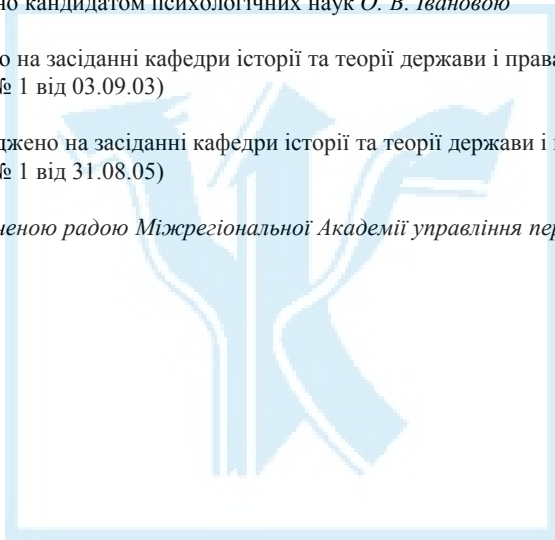
Київ 2005

Підготовлено кандидатом психологічних наук *О. В. Івановою*

Затверджено на засіданні кафедри історії та теорії держави і права
(протокол № 1 від 03.09.03)

Перезатверджено на засіданні кафедри історії та теорії держави і права
(протокол № 1 від 31.08.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Іванова О. В. Навчальна програма дисципліни “Юридична психологія” (для спеціалістів, магістрів). — К.: МАУП, 2005. — 18 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Юридична психологія”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю студентів, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах кардинальних змін у суспільстві проблема використання психологічних знань для ефективного вирішення політичних, економічних, соціальних питань є однією з пріоритетних. Здебільшого це стосується права, що є могутнім регулятором суспільних відносин і діяльності людей. Юридична психологія, яка виникла на стику психології і права, робить свій внесок у вирішення складних проблем розбудови правової держави, боротьби з правопорушеннями і злочинами.

Вивчення юридичної психології передбачає використання знань із загальної, соціальної та інших галузей психології, а також з цивільного, кримінального права й процесу, криміналістики, криминології та судової психіатрії.

Знання юридичної психології сприятимуть пізнанню студентами психічних явищ і закономірностей, які виникають у тих сферах діяльності, що регулюються нормами права.

Навчальна програма з дисципліни “Юридична психологія” розрахована на студентів, які навчаються за спеціальностями “Психологія”, “Практична психологія”, “Правознавство”, “Правоохоронна діяльність”.

У результаті вивчення курсу студентові треба *знати*:

- місце юридичної психології у системі психологічної науки та права, її предмет, історію розвитку; систему, основні поняття;
- загальнопсихологічні основи юридичної діяльності;
- соціально-психологічні основи юридичної діяльності;
- психологічні основи цивільно-правового регулювання та цивільного судочинства;
- психологічні механізми злочинної поведінки, криміналізації особистості, психологічні аспекти групової злочинності;
- психологічні основи попереднього розслідування;
- завдання та порядок проведення психологічної консультації і судово-психологічної експертизи;
- психологію судового процесу;
- психологічні основи ресоціалізації злочинців;
- психологічні основи ефективного спілкування юриста.

Уміти:

- застосовувати методи юридичної психології у практичній діяльності;
- використовувати психологічні знання при вирішенні питань цивільно-правового регулювання;

- аналізувати психологічний зміст та структуру правопорушення;
- на основі психологічного аналізу прогнозувати та запобігати можливим порушенням правових норм;
- використовувати психологічні знання при проведенні слідчих дій;
- використовувати психологічні знання в процесі судової діяльності;
- використовувати психологічні технології ефективного спілкування та раціональної поведінки у ситуаціях юридичної діяльності;
- застосовувати методики психологічного захисту в ситуаціях юридичної діяльності.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ”

№ пор.	Назва теми
1	Юридична психологія в системі наукових знань
2	Загальнопсихологічні основи юридичної психології
3	Соціально-психологічні основи юридичної психології
4	Психологічні основи цивільно-правового регулювання
5	та цивільного судочинства
6	Кримінальна психологія
	Психологічні основи попереднього розслідування
7	Психологічна консультація і судово-психологічна експертиза
8	Психологія судового процесу
9	Пенітенціарна психологія
10	Психологія професійного спілкування юриста

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ”

Тема 1. Юридична психологія в системі наукових знань

Юридична психологія як галузь психологічних знань та як навчальна дисципліна. Предмет юридичної психології. Місце юридичної психології у системі психологічної науки та права. Зв'язки юридичної психології з загальною, соціальною та іншими галузями психології, а також із цивільним, кримінальним правом і процесом, криміналістикою та кримінологією. Зв'язки юридичної психології із судовою психіатрією та кримінальною патопсихологією.

Основні етапи становлення та розвитку юридичної психології: рання історія юридичної психології (IV до н. е. — перша половина XIX ст.), становлення юридичної психології як самостійної науки (кінець XIX — початок XX ст.), розвиток юридичної психології у XX — на початку XXI ст. Розвиток та сучасний стан вітчизняної юридичної психології.

Методологічні, природничо-наукові та правові основи юридичної психології.

Об'єкти досліджень. Психологічна сторона стосунків між людьми з приводу застосування правових норм. Психічні особливості діяльності, пов'язаної із застосуванням права.

Зміст та система юридичної психології. Завдання та сучасні проблеми юридичної психології як міждисциплінарної галузі знань.

Методи юридичної психології. Спостереження. Інтерв'ю. Експеримент. Тестування. Вивчення документального матеріалу. Вивчення процесу та продуктів діяльності. Анкетування. Біографічний метод. Метод узагальнення незалежних характеристик. Використання математичних, кібернетичних та соціологічних методів. Методи наукового дослідження та методи практичної діяльності. Межі використання методів юридичної психології у кримінальному процесі.

Використання досягнень юридичної психології у галузях соціальної та юридичної практики.

Література [1; 5; 7; 12; 25; 49]

Тема 2. Загальнопсихологічні основи юридичної психології

Пізнавальні психічні процеси (відчуття, сприйняття, уява, пам'ять, мислення, уявлення, увага, мова) та урахування їх закономірностей юристом у професійній діяльності.

Емоції, почуття, психічні стани об'єктів юридичної діяльності та їх психолого-правова оцінка. Стани психічної напруженості. Адаптаційний синдром. Стрес та стадії його розвитку. Фрустрація, її зв'язок з агресивною поведінкою, насильницькими злочинами проти особи, скоєнням самогубств. Афект та його діагностичні ознаки. Установлення афекту в осіб, які скоїли насильницькі злочини стосовно особистості. Симуляція афекту та способи її виявлення. Страждання, їх зв'язок з іншими емоційними та психічними станами. Значення страждань при визначенні моральної шкоди потерпілому.

Поняття особистості в психології та правовій науці. Індивід, особистість, суб'єкт діяльності. Психологічна структура особистості. Психічні властивості особистості. Темперамент. Психологічна характеристика темпераментів. Характер. Риси характеру. Проблема акцентуації характеру. Здібності людини як психічне явище. Спрямованість, правосвідомість, мотиваційна сфера, ієрархія потреб у структурі особистості суб'єктів правозастосувальної діяльності. Проблема вивчення особистості у професійній діяльності юриста.

Література [1; 5; 7; 12; 17; 62]

Тема 3. Соціально-психологічні основи юридичної психології

Соціально-психологічні явища. Психологія спілкування, сумісної діяльності та конфлікту.

Поняття, соціально-психологічна характеристика соціальних груп. Психологія виникнення та розвитку груп. Психологічна сутність соціальних норм. Групова динаміка. Лідерство та керівництво.

Соціалізація та розвиток особистості. Правова соціалізація та правослухняна поведінка особистості. Психологія нормативної поведінки. Феномен конформізму. Психологічні умови дієвості правових норм.

Соціально-психологічні особливості діяльності юриста. Психологічна структура діяльності юриста (потреби, мотиви, цілі, засоби, кінцевий результат). Професіограми професійної діяльності юриста. Аспекти професійної діяльності юриста: пізнавальна, комунікативна, конструктивна, організаційна, засвідчувальна, виховна.

Психологія вирішення розумових завдань у процесі розслідування і судового розгляду справ. Психологічні особливості прийняття рішень у галузях юридичної діяльності. Психологічні особливості вирішення юристом організаційно-управлінських питань.

Професійна деформація та шляхи її подолання. Психологічні аспекти підвищення ефективності праці юристів.

Література [5; 7; 12; 17; 37; 61; 64]

Тема 4. Психологічні основи цивільно-правового регулювання та цивільного судочинства

Психологія взаємодії людей у сфері цивільно-правової регуляції. Цивільно-правове регулювання як фактор організації суспільних відносин. Цивільне право та формування ринкової психології. Психологічна характеристика цивільно-правового договору.

Психологічні аспекти цивільного процесу. Позиції сторін у цивільному процесі та їх комунікативна активність. Психологічні аспекти підготовки цивільних справ до судового розгляду. Психологічні аспекти організації судового засідання і судового ритуалу.

Психологія міжособистісної взаємодії у цивільному процесі.

Психологія діяльності судді у цивільному судочинстві. Психологічні аспекти діяльності адвоката у цивільному судочинстві. Психологія судової промови у цивільному судочинстві. Психологічні аспекти пізнання судом обставин справи та ухвалення судових рішень. Проблема справедливості судових рішень.

Психологічні особливості діяльності господарського суду. Психологічні передумови успішності проведення переговорів при вирішенні суперечки в господарському суді.

Література [5; 7; 12; 17; 23; 59]

Тема 5. Кримінальна психологія

Предмет та завдання кримінальної психології. Психологія злочинної поведінки. Взаємодія об'єктивних і суб'єктивних факторів. Структурно-психологічний аналіз злочинної дії. Психологічні аспекти стадій злочину. Особливості вольових та емоційних процесів при підготовці та скоєнні злочинів. Психологія співучасті.

Поняття мотиваційної сфери злочину. Співвідношення мотиву, мети та результату при злочині з необережності та вчиненні злочину умисно.

Особистість правопорушника як спеціальний об'єкт психологічного дослідження. Психологічні особливості особистості злочинця. Підходи до класифікації особистості злочинця. Вивчення особистості правопорушника, його мотиваційної сфери при попередньому розслідуванні, розгляді справи у суді. Усвідомлення порушення норм. Психологія провини.

Психологія потерпілого. Психологічне дослідження особистості потерпілого та його діяльності. Роль жертви у генезі злочину, її міжособистісні зв'язки та стосунки зі злочинцем. Психологічний аналіз показів потерпілого.

Проблеми неповнолітніх у кримінальній психології. Підліток та злочин. Психологічний аналіз особистості неповнолітнього правопорушника. Мотивація злочинної поведінки неповнолітніх. Психологічна характеристика злочинних груп за участю неповнолітніх.

Психолого-правова оцінка організованих злочинних формувань (груп), їхньої протиправної діяльності. Типи злочинних формувань. Структура злочинних формувань.

Психологічні методи боротьби з груповою злочинністю.

Література [1–3; 5; 14; 18]

Тема 6. Психологічні основи попереднього розслідування

Загальна характеристика психологічних особливостей слідчої діяльності. Особливості мислення слідчого. Професійна інтуїція і логічні процеси. Психологія оцінки доказів слідчим. Взаємодія внутрішнього переконання та правосвідомості.

Психологічні особливості огляду місця події. Встановлення за матеріальними слідами структури злочинної поведінки, суб'єктивної сторони злочину, психологічних особливостей особистості злочинця.

Психологічні характеристики обшуку й виїмки. Психологічні фактори, що впливають на вибір способів приховування об'єктів. Застосування слідчим психологічних прийомів під час обшуку.

Психологія слідчого експерименту, відтворення обстановки й обставин події.

Психологія допиту. Психологічні особливості допиту в безконфліктній ситуації. Види питань, особливості їхнього впливу на психіку допитуваного. Прийоми активізації пам'яті у допитуваного. Психологічні аспекти допиту потерпілого. Психологічні аспекти допиту свідків. Психологічні особливості допиту в конфліктній ситуації. Психологічні ознаки неправдивих показань.

Психологічні аспекти очної ставки. Психологічні аспекти пред'явлення до впізнання.

Психологічні особливості розслідувань у справах неповнолітніх.

Література [1; 5; 7; 12; 42-44]

Тема 7. Психологічна консультація і судово-психологічна експертиза

Використання психолога як консультанта на попередньому слідстві. Залучення психолога як спеціаліста при проведенні слідчих дій.

Загальний предмет судово-психологічної експертизи (СПЕ). Окремі предмети судово-психологічної експертизи. Приводи для обов'язкового призначення судово-психологічної експертизи та постановка питань до СПЕ. Приводи факультативного призначення СПЕ. Компетенція СПЕ. Завдання СПЕ.

Види судово-психологічних експертиз емоційних станів. СПЕ потерпілих у справах про сексуальні злочини. Експертиза соціально-психологічних особливостей членів злочинної групи. СПЕ визначення здатності неповнолітнього правопорушника розуміти значення вчинюваних дій. Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза. СПЕ у справах про пригоди, пов'язані з керуванням технікою.

Підготовка та призначення СПЕ при попередньому слідстві, у судовому засіданні при розгляді кримінальних справ та при вирішенні цивільно-правових спорів.

Методика проведення СПЕ. Етапи проведення та оформлення результатів СПЕ. Оцінка, використання висновку СПЕ слідчим, захисником, судом.

Література [1; 8; 24; 29; 48]

Тема 8. Психологія судового процесу

Психологічна структура судової діяльності. Загальна структура пізнавальної діяльності суду. Психолого-правова характеристика процесу пізнання, встановлення істини у судовому засіданні. Судові версії. Конструктивна діяльність суду. Психологічні особливості перевірки фактів, оцінки доказів, встановлення істини складом суду.

Комунікативна підструктура у діяльності суддів при розгляді кримінальних і цивільних справ. Психологічні особливості судового допиту. Судова мова, вимоги до неї. Фактори, що впливають на комунікативну

поведінку учасників процесу в суді. Психологічні засоби впливу на підсудного.

Загальна психологічна характеристика судового процесу. Психологія судових дебатів. Психологічні основи виховної функції судового процесу.

Формування переконання й ухвалення вироку судом. Суспільна значимість судових рішень. Психологічні особливості прийняття рішення суддею. Ефект психологічної установки та його роль у процесі прийняття судових рішень. Виховне значення судового вироку.

Література [1; 7; 9; 12; 15; 17]

Тема 9. Пенітенціарна психологія

Предмет та завдання пенітенціарної психології. Психологічні аспекти проблеми покарання та виправлення злочинця. Каяття злочинця як психічний акт самооцінки й самоосуду індивідом своєї поведінки.

Психологія особистості засудженого. Вивчення особистості засудженого. Особливості психіки людини, яка відбуває покарання.

Соціально-психологічна характеристика груп засуджених. Конфлікти та їх причини. Стереотипи тюремної поведінки та їх вплив на особистість. Субкультура засуджених. Роль психології у подоланні законів і традицій зони.

Праця як фактор ресоціалізації засудженого. Психологічні особливості праці засуджених. Психологічні аспекти режиму в установах виконання покарань. Психологічні особливості відбування покарань жінками-засудженими. Психологічні особливості відбування покарань неповнолітніми засудженими.

Динаміка особистості засудженого та виховний процес. Методи психологічного впливу на засуджених із метою їх ресоціалізації.

Психологічна підготовка засудженого до умов життя на волі. Соціальна реадaptaція звільненого.

Література [1; 12; 13; 45; 55; 56]

Тема 10. Психологія професійного спілкування юриста

Спілкування та його різновиди. Сутність та завдання професійного спілкування юриста, його основні засоби. Психолого-правова характеристика професійного спілкування юриста.

Особливості комунікативних дій у діяльності юриста. Розвиток професійно важливих комунікативних якостей юриста. Вивчення й оцінка

особистості, яка цікавить юриста. Схеми сприйняття й оцінки іншої людини. Фактори ситуації знайомства. Невербальні засоби комунікації у вивченні іншої людини. Психологічні фактори та прийоми встановлення й розвитку психологічних контактів у спілкуванні. Психологічні особливості отримання необхідної інформації від свідків, потерпілих, підозрюваних та звинувачених.

Поняття психологічної техніки професійного спілкування. Прийоми професійного спілкування (отримання згоди, виклик, психологічне “погладжування”, відвернення уваги тощо). Психологічні труднощі та бар’єри спілкування, їх подолання.

Правомірний психологічний вплив юриста на об’єкти професійного спілкування.

Застосування методик психологічного захисту в ситуаціях юридичної діяльності.

Література [1; 7; 12; 50; 53; 61; 63]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Юридична психологія в системі наукових знань.
2. Система юридичної психології.
3. Основні етапи становлення та розвитку юридичної психології.
4. Розвиток та сучасний стан вітчизняної юридичної психології.
5. Зв’язок юридичної психології з галузями права.
6. Загально психологічні основи юридичної психології.
7. Соціально-психологічні основи юридичної психології.
8. Психологічна характеристика діяльності юриста (на вибір студента: юрисконсульта, слідчого, адвоката, судді та ін.).
9. Правова соціалізація та правослужняна поведінка особистості.
10. Психологічні умови дієвості правових норм.
11. Психологічні питання цивільно-правового регулювання у сфері економіки.
12. Психологія злочинного діяння.
13. Психологія організованої злочинності.
14. Психологічна характеристика злочинів у сфері економіки.
15. Психологія злочинця.
16. Психологія неповнолітніх злочинців.
17. Психологія слідчих дій.
18. Судово-психологічна експертиза у кримінальних справах.
19. Судово-психологічна експертиза у цивільних справах.
20. Психологічна характеристика учасників судового процесу.

21. Психологічні проблеми цивільного судочинства.
22. Психологічні особливості діяльності господарського суду.
23. Психологія особистості засудженого.
24. Каяття злочинця як психічний акт самооцінки й самоосуду індивідом своєї поведінки.
25. Соціально-психологічна характеристика мікросередовища засуджених.
26. Психологічні умови соціальної реадaptaції звільненого.
27. Психологічні аспекти професійної деформації юриста (на вибір студента: слідчого, адвоката, судді, прокурора та ін.).
28. Психологічні основи ефективного спілкування юриста.
29. Психологічні технології професійного спілкування юриста.
30. Застосування методик психологічного захисту в ситуаціях юридичної діяльності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Предмет юридичної психології.
2. Завдання юридичної психології.
3. Структура юридичної психології.
4. Принципи юридичної психології.
5. Методи юридичної психології.
6. Використання досягнень юридичної психології у галузях соціальної та юридичної практики.
7. Зародження юридичної психології.
8. Основні етапи становлення та розвитку юридичної психології.
9. Формування психологічної школи права поч. ХХ ст. (Л. Петражицький).
10. Сучасний стан та проблеми вітчизняної юридичної психології.
11. Поняття особистості в психології та правовій науці.
12. Пізнавальні психічні процеси та врахування їх закономірностей юристом у професійній діяльності.
13. Емоції, почуття, психічні стани об'єктів юридичної діяльності та їх психолого-правова оцінка.
14. Проблема вивчення особистості у професійній діяльності юриста.
15. Фрустрація, її зв'язок з агресивною поведінкою, насильницькими злочинами проти особи, скоєнням самогубств.
16. Значення страждань при визначенні моральної шкоди потерпілому.
17. Психологічна характеристика праці юриста.
18. Психологічні особливості пізнавальної діяльності юриста.

19. Особливості комунікативних дій у діяльності юриста.
20. Психологічні особливості прийняття рішень у галузях юридичної діяльності.
21. Психологічні особливості вирішення юристом організаційно-управлінських питань.
22. Розвиток професійно важливих комунікативних якостей юриста.
23. Професійна деформація юриста та шляхи її подолання.
24. Психологічні аспекти підвищення ефективності праці юристів.
25. Психологія взаємодії людей у сфері цивільно-правової регуляції.
26. Психологічні аспекти цивільного процесу.
27. Психологічні особливості діяльності господарського суду.
28. Цивільне право та формування ринкової психології.
29. Психологічні аспекти діяльності адвоката у цивільному судочинстві.
30. Предмет та завдання кримінальної психології.
31. Психологія злочинного діяння.
32. Індивідуально-психологічні причини злочинної поведінки.
33. Соціально-психологічні причини злочинної поведінки.
34. Психологічна структура злочинного діяння.
35. Психологічні наслідки скоєного злочину.
36. Особистість злочинця як об'єкт психологічного дослідження.
37. Соціально-психологічна типологія злочинця.
38. Психологія потерпілого.
39. Психологія організованих злочинних формувань (груп).
40. Психологічний аналіз особистості неповнолітнього правопорушника.
41. Психологічні методи боротьби з груповою злочинністю.
42. Психологія допиту потерпілого.
43. Психологія допиту підозрюваного.
44. Психологія допиту звинуваченого.
45. Психологія допиту свідків.
46. Психологічні особливості допиту неповнолітніх.
47. Психологія огляду місця події.
48. Психологія обшуку.
49. Психологія виїмки.
50. Психологія слідчого експерименту.
51. Психологія відтворення обстановки.
52. Психологія відтворення обставин події.
53. Загальна характеристика психологічних особливостей слідчої діяльності.

54. Психологічні особливості розслідувань у справах неповнолітніх.
55. Застосування слідчим психологічних прийомів під час обшуку.
56. Психологічні ознаки неправдивих показань при допиті.
57. Використання психолога як консультанта на попередньому слідстві.
58. Залучення психолога як спеціаліста при проведенні слідчих дій.
59. Проблема правомірного психологічного впливу під час розслідування злочинів.
60. Компетенція та завдання СПЕ.
61. Загальний предмет судово-психологічної експертизи (СПЕ).
62. Окремі предмети СПЕ.
63. Приводи для обов'язкового призначення СПЕ.
64. Приводи факультативного призначення СПЕ.
65. Види судово-психологічних експертиз.
66. СПЕ емоційних станів.
67. СПЕ потерпілих у справах про сексуальні злочини.
68. Експертиза соціально-психологічних особливостей членів злочинної групи.
69. СПЕ визначення здатності неповнолітнього правопорушника розуміти значення вчинюваних дій.
70. Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза.
71. Підготовка та призначення СПЕ при попередньому слідстві.
72. Підготовка та призначення СПЕ у судовому засіданні при розгляді кримінальних справ.
73. Підготовка та призначення СПЕ при вирішенні цивільно-правових спорів.
74. Методика проведення СПЕ.
75. Етапи проведення та оформлення результатів СПЕ.
76. Психологічна структура судової діяльності.
77. Психологічна характеристика учасників судового процесу.
78. Психологічні особливості подання свідчень у суді.
79. Формування переконання й ухвалення вироку судом.
80. Психологія судових дебатів.
81. Психологія ухвалення вироку.
82. Предмет та завдання пенітенціарної психології.
83. Психологія особистості засудженого.
84. Психолого-правова характеристика мікросередовища засуджених.
85. Методи психологічного впливу на засуджених із метою їх ресоціалізації.

86. Каяття злочинця як психічний акт самооцінки й самоосуду індивідом своєї поведінки.
87. Психологічні умови соціальної реадaptaції звільненого.
88. Сутність та завдання професійного спілкування юриста, його основні засоби.
89. Прийоми професійного спілкування юриста, бар'єри спілкування та їх подолання.
90. Правомірний психологічний вплив юриста на об'єкти професійного спілкування.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Кондратьєв Я. Ю. та ін. Юридична психологія. — К., 1999.
2. Антонян Ю. М., Бородин С. В. Преступность и психические аномалии. — М., 1987.
3. Антонян Ю. М., Гульдан В. В. Криминальная патопсихология. — М., 1991.
4. Антонян Ю. М., Еникеев М. И., Эминов В. Е. Психология преступника и расследования преступлений. — М., 1996.
5. Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская С. В. Юридическая психология. — Харьков, 2000.
6. Башкатов И. П. Психология групп несовершеннолетних правонарушителей (социально-психологические особенности). — М., 1993.
7. Бедь В. В. Юридична психологія. — К.; Л., 2002.
8. Брусиловский А. Е. Судебно-психологическая экспертиза. — Харьков, 1929.
9. Васильев В. Л. Судебная психология: Психологический практикум для следователей. — Л., 1979.
10. Васильев В. Л. Психология осмотра места преступления. — Л., 1986.
11. Васильев В. Л. Психологическая культура прокурорско-следственной деятельности. — СПб., 1998.
12. Васильев В. Л. Юридическая психология. — СПб., 1997.
13. Глоточкин А. Д., Пирожков В. Ф. Исправительно-трудовая психология. — М., 1974.
14. Гуров А. И. Профессиональная преступность: прошлое и современность. — М., 1990.
15. Дулов А. В. Судебная психология. — Минск, 1975.
16. Дубинин Н. П., Кравец И. И., Кудрявцев В. Н. Генетика. Поведение. Ответственность. — М., 1989.

17. *Еникеев М. И.* Основы общей и юридической психологии. — М., 1996.
18. *Зелинский А. Ф.* Криминальная психология. — К., 1999.
19. *Илларионов В. П.* Переговоры с преступниками. — М., 1993.
20. *Ковалев А. Г.* Психологические основы исправления правонарушителя. — М., 1968.
21. *Комаров В. С.* Психологические основы очной ставки. — Харьков, 1976.
22. *Коновалова В. Е.* Психология в расследовании преступлений. — Харьков, 1978.
23. *Коновалова В. Е.* Правовая психология. — Харьков, 1997.
24. *Костицкий М. В.* Судебно-психологическая экспертиза. — Львов, 1987.
25. *Костицкий М. В.* Введение в юридическую психологию: методологические и теоретические вопросы. — К., 1990.
26. *Коченов М. М.* Судебно-психологическая экспертиза. — М., 1977.
27. *Кудрявцев В. Н.* Закон, поступок, ответственность. — М., 1986.
28. *Кудрявцев В. Н.* Правовое поведение: норма и патология. — М., 1982.
29. *Кудрявцев И. А.* Судебная психолого-психиатрическая экспертиза. — М., 1988.
30. *Липман О.* Психология лжи. — Харьков, 1926.
31. *Личность преступника как объект психологического исследования.* — М., 1979.
32. *Медведев В. С.* Практична психологія в органах внутрішніх справ України: сьогодні та перспективи // *Практ. психологія та соціальна робота.* — 2002. — № 4.
33. *Медведев В. С.* Вітчизняна юридична психологія: віхи становлення // *Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щоріч. бюл. Київ. ін-ту внутрішніх справ.* — 2002. — № 7.
34. *Медведев В. С.* Вітчизняна юридична психологія на межі тисячоліть // *Вісн. Київ. нац. ун-ту імю Тараса Шевченка. Соціологія. Психологія. Педагогіка.* — 2002. — № 12.
35. *Мельник В. В., Цыцарев С. В., Яковлев Я. М.* Основы судебно-психологической экспертизы по уголовным делам. — Л., 1987.
36. *Мостовая И. М.* Юридическая психология. — К., 1998.
37. *Обозов Н. Н., Щёкин Г. В.* Психология работы с людьми. — К., 1998.
38. *Орзих М. Ф.* Личность и право. — М., 1975.
39. *Пирожков В. Ф. и др.* Исправительно-трудовая психология. — Рязань, 1985.

40. *Професійна психологія в органах внутрішніх справ* / В. Г. Андрюсюк, Л. І. Казміренко, В. С. Медведєв, Г. О. Юхновець. — К., 1995.
41. *Прикладная юридическая психология* / Под. ред. А. М. Столяренко. — М., 2001.
42. *Рапинов А. Р.* Судебная психология для следователей. — М., 1967.
43. *Рапинов А. Р.* Психологическое изучение личности преступника. — М., 1982.
44. *Рапинов А. Р., Ефимова Н. И.* Психология допроса обвиняемого. — М., 1988.
45. *Робоча книга пенітенціарного психолога* / За заг. ред. В. М. Синьова, В. С. Медведєва. — К., 2000.
46. *Романов В. В.* Юридическая психология. — М., 1998.
47. *Сергеич П.* Искусство речи на суде. — М., 1991.
48. *Ситковская С. Д.* Судебно-психологическая экспертиза. — М., 1980.
49. *Словник термінів з юридичної психології* / За ред. Я. Ю. Кондратьєва. — К., 1997.
50. *Столяренко А. М.* Психологические приемы в работе юриста. — М., 2000.
51. *Тарарухин С. А.* Преступное поведение. — М., 1974.
52. *Филонов Л. Б.* Психологические способы изучения личности обвиняемого. — М., 1983.
53. *Филонов Л. Б.* Тренинги делового общения сотрудников органов внутренних дел с различными категориями граждан. — М., 1993.
54. *Фрезе А. У.* Очерки судебной психологии. — Казань, 1974.
55. *Хохлаков Г. Ф.* Парадоксы тюрьмы: проблемы, дискуссии, предложения. — М., 1991.
56. *Хохлаков Г. Ф.* Социальная среда и личность. — М., 1982.
57. *Чуфаровский Ю. В.* Основы юридической психологии. — М., 1995.
58. *Чуфаровский Ю. В.* Психология в оперативно-розыскной деятельности правоохранительных органов. — М., 1996.
59. *Чуфаровский Ю. В.* Юридическая психология. — М., 2000.
60. *Шиханцов Г. Г.* Юридическая психология. — М., 1998.
61. *Щёкин Г. В.* Как читать людей по их внешнему облику. — К., 1993.
62. *Щёкин Г. В.* Основы психологических знаний. — К., 1996.
63. *Щёкин Г. В.* Визуальная психодиагностика и ее методы. — К., 1996.
64. *Щёкин Г. В.* Организация и психология управления персоналом. — К., 2002.
65. *Юридическая психология: Хрестоматия* / Сост. Т. Н. Курбатова. — СПб., 2001.
66. *Яковлев А. М.* Преступность и социальная психология. — М., 1971.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Юридична психологія”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Юридична психологія”	5
Теми контрольних робіт	11
Питання для самоконтролю студентів	12
Список рекомендованої літератури	15

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

Н. В. Медведєва
О. В. Лук’янчук
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1688

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП